

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 17/2009 vp

Hallituksen esitys Euroopan unionin ja Australian välillä lentoliikenteenharjoittajien Euroopan unionista peräisin olevien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä syyskuuta 2009 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Euroopan unionin ja Australian välillä lentoliikenteenharjoittajien Euroopan unionista peräisin olevien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien mää-

räysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta (HE 116/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- neuvotteleva virkamies Leena Rantalankila, oikeusministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäasiainministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- Finnair Oyj.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kesäkuussa 2008 Euroopan unionin ja Australian välillä tehdyn sopimuksen lentoliikenteenharjoittajien PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle.

Sopimus koskee niitä edellytyksiä ja puitteita, joiden mukaisesti lentoliikenteenharjoittajat antavat Australian tullilaitoksen käyttöön Aust-

ralian lainsäädännön edellyttämät matkustajarekisteritiedot Euroopan unionista Australiaan ja Australiasta Euroopan unioniin matkustavista henkilöistä. Sopimuksen tarkoituksena on estää ja torjua terrorismia ja siihen liittyvää rikollisuutta sekä muuta vakavaa kansainvälistä rikollisuutta, kunnioittaen samalla perusoikeuksia ja -vapauksia sekä erityisesti yksityisyyden suojaa ja tietosuojaa.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti, kun sopimus tulee voimaan Euroopan unionin ja Australian välillä. Sopimus tulee voi-

maan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen saattaneensa voimaantulon edellyttämät sisäiset menettelynsä päätökseen. Sopimusta sovelletaan väliaikaisesti sen allekirjoittamisesta lähtien.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Käsiteltävänä oleva EU:n ja Australian välillä tehty sopimus sisältää määräykset lentomatkustajatietojen (PNR-tiedot) käsittelemisestä ja siirtämisestä Australian tullilaitokselle. Suomi on ilmoittanut unionin neuvostossa, että sen on noudatettava sopimuksen osalta valtiosääntönsä edellyttämiä menettelyjä. Ilmoitus merkitsee sitä, että sopimus ei voi tulla Suomea sitovaksi ennen kuin eduskunta on käsitellyt sopimuksen Suomen perustuslain edellyttämällä tavalla.

Australian lainsäädännön mukaan maan tullilla on oikeus kansainvälisten lentoliikenteenharjoittajien matkustusrekisteritietojen perusteella tapahtuvaan riskiarvioon ennen matkustajan saapumista Australiaan. Kyseisen lainsäädännön tavoitteena on parantaa turvallisuutta maan rajoilla sekä kansallista turvallisuutta. Valiokunta toteaa lähtökohtaisena edellytyksenä henkilötietojen siirrolle EU:n jäsenvaltioiden tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle olevan, että tietoja vastaanottavassa maassa taataan henkilötietojen suojan riittävä taso. Hallintovaliokunta on käsitellyt aiemmin sopimusmenettelyä unioniasiana (HaVL 17/2008 vp ja HaVL 29/2007 vp). Lausunnossaan HaVL 17/2008 vp valiokunta on todennut, että saavutettu neuvottelutulos kunnioittaa perusoikeuksia, takaa korkean tietosuojan tason, antaa lentoyhtiöille niiden toiminnassaan tarvitseman oikeusvarmuuden sekä varmistaa kansalaisten turvallisuuden.

Valiokunta pitää tärkeänä, että PNR-tietoja käsitellään sopimuksen myötä oikeudellisesti

velvoittavalla tavalla ja että tietojen siirtämisessä tullaan siirtymäajan jälkeen käyttämään pelkästään push-järjestelmää (tarjontajärjestelmää), mikä tarkoittaa sitä, että lentoliikenteenharjoittajat luovuttavat itse PNR-tiedot Australian tullilaitokselle. Sopimuksella ei poiketa Australian tai Euroopan unionin tai sen jäsenvaltioiden lainsäädännöstä eikä muuteta sitä. Sanottu merkitsee muun muassa sitä, että kansallisten tietosuojaviranomaisten toimivaltuudet pysyvät ennallaan. Tietosuojaviranomaiset voivat näin ollen estää tietojen siirrot, jos PNR-tietoja ei ole käsitelty kansallisten tietosuojasäännösten mukaisesti ennen niiden siirtämistä Australian tullilaitokselle.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa Euroopan unionin ja Australian välillä 30 päivänä kesäkuuta 2008 tehdyn sopimuksen hyväksymistä sekä lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä tarkoitetun sopimuksen ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 10 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tapani Tölli /kesk	Timo V. Korhonen /kesk
jäs.	Thomas Blomqvist /r	Valto Koski /sd
	Juha Hakola /kok	Outi Mäkelä /kok
	Lasse Hautala /kesk	Raimo Piirainen /sd
	Rakel Hiltunen /sd	Unto Valpas /vas
	Heli Järvinen /vihr	vjäs. Veijo Puhjo /vas
	Pietari Jääskeläinen /ps	Satu Taiveaho /sd.
	Oiva Kaltiokumpu /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.